

УДК [316.354:351.74](477.54)

СЕРДЮК О. О.,

кандидат соціологічних наук, доцент,
заступник завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-5733-6432>;

МАРКОВСЬКА Г. О.,

доктор філософії,
старший викладач кафедри кримінології
Англія Раскін Університету (Кембридж, Великобританія)

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ: ОЧІКУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ХАРКІВЩИНИ ВІД ПОЛІЦІЇ

Представлено дані щорічного опитування «Безпека та довіра» 2020 року щодо очікувань громадян від правоохоронних органів та професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки.

Ключові слова: соціологічне опитування, інтернет-опитування, очікування, професійні якості.

Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) щорічно, з 2013 року, проводиться моніторингове дослідження «Безпека та довіра». Дослідження здійснюється Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) спільно із Соціологічною асоціацією України та Головним управлінням Національної поліції в Харківській області за підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в межах комплексної регіональної Програми забезпечення публічної безпеки і порядку та протидії злочинності на території Харківської області на 2020–2022 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки [1].

До 2020 року дослідження проводилось у формі паралельного опитування віч-на-віч та інтернет-опитування, а з 2020 року, внаслідок пандемії, використовується лише методика інтернет-опитування. Особливістю методології нашого дослідження є використання контент-аналізу відкритих запитань для визначення місцевих проблем з захистом правопорядку та очікувань громадян від правоохоронних органів. На нашу думку саме очікування є джерелом інформації щодо професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки. Відповіді на запитання «Чого Ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?», за даними інтернет-опитування 2020 р. наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання: «**Чого ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?**» Відповіді згруповано (відсоток від усіх)

Очікування 2020	м. Харків	Райони Харківської області	Харківська область у цілому
<i>Нічого</i>	5,7	6,5	6,3
Боротьба зі злочинністю (протидія, розслідування, розкриття, притягнення, та конкретні злочини)	32,3	16,0	20,0
у т.ч. боротьба, протидія	10,9	5,1	6,5
у т.ч. розкриття, розслідування	2,5	2,2	2,3
у т.ч. притягнення до відповідальності	2,0	2,2	2,1

Продовження табл. 1

	Продовження табл. 1		
у т.ч. попередження, профілактика	1,8	0,9	1,2
у т.ч. наркотики	8,6	2,3	3,8
у т.ч. алкоголь	3,0	0,9	1,4
у т.ч. майнові злочини	2,4	1,2	1,5
у т.ч. неповнолітні	0,6	1,0	0,9
у т.ч. дорожній рух	0,5	0,4	0,4
у т.ч. хуліганство	0,5	0,2	0,3
Роботи, виконання обов'язків	22,5	20,1	20,7
у т.ч. виконання обов'язків	11,6	9,8	10,3
у т.ч. роботи	9,2	8,7	8,8
Порядку, законності, справедливості	15,6	16,6	16,3
у т.ч. порядку	8,3	8,7	8,6
у т.ч. законності	6,3	4,3	4,8
у т.ч. справедливості	1,1	3,5	2,9
Захисту, охорони, допомоги	14,2	15,3	15,1
у т.ч. захисту	10,2	11,6	11,2
у т.ч. охорони	2,2	1,2	1,4
у т.ч. допомоги	1,8	2,5	2,4
Швидкого реагування	11,0	7,0	8,0
Покращення діяльності (більше, краще, сильніше; дій, результатів, змін)	8,0	7,5	7,6
Патрулювання	5,2	2,4	3,0
Некорумпованості, чесності правоохоронців (щоб не брали хабарі)	2,8	5,5	4,9
Професіоналізму, відданості професії, компетентності	1,6	0,8	1,0
Комунікативні якості правоохоронців (ввічливість, людяність, розуміння, повага)	1,2	2,1	1,9
Співпраці та взаємодії з населенням	1,3	1,4	1,3
Реформи поліції	1,0	0,3	0,5

На рис. 1 наведена хмара ключових слів із формулювання очікувань місцевої громади від правоохоронних органів. Для візуалізації відповідей опитаних у формі хмари слів було використано онлайн-сервіс worditout.com.

Рис. 1. Хмара ключових слів із формулювання очікувань від правоохоронних органів (масив відповідей опитування 2020 р., слова наведені так, як їх написали респонденти)

Насамперед, мешканці Харківщини очікують від поліції захисту, що яскраво відображає хмара ключових слів: слово «захист» – найбільш вживане у відповідях респондентів.

Серед згрупованих очікувань від правоохоронних органів переважають очікування «боротьби зі злочинністю» (протидія, розслідування, розкриття, притягнення та конкретні злочини) – їх висловили 20 % усіх опитаних, причому переважно такі очікування притаманні мешканцям м. Харків (32 %), ніж мешканцям районів Харківської області (16 %). На другому місці очікування «роботи і якісного виконання своїх обов'язків» (21 %). На третьому місці очікування «порядку, законності, справедливості» (16 %) та «захисту, охорони, допомоги» (15 %). Серед іншого – очікування швидкого реагування на виклики громадян (8 %) та бажання налагодження патрулювання (3 %).

Крім цього, жителі Харківської області бажають робітникам поліції змінювати свою діяльність на краще, бути більш професійними, працювати над своїми комунікативними якостями (ввічливість, людяність, розуміння, повага тощо), більше співпрацювати та взаємодіяти з населенням.

Нічого не очікують від поліції близько 6 % опитаних, близько 42 % не відповіли на це запитання взагалі.

Результати дослідження показують першочергову важливість формування трьох груп професійних якостей правоохоронця: 1) професійної компетентності – як ефективного реалізації професійних обов'язків у ході захисту громадян від злочинних посягань та реагуванні на виклики, 2) безумовного дотримання законності при виконанні професійних обов'язків, 3) комунікативних якостей при взаємодії з населенням.

Список бібліографічних посилань

1. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2020: за результатами досліджень 2013–2020 років, проведених у Харківській області : монографія / О. О. Сердюк, Н. В. Бобро, І. В. Щербакова та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 346 с. DOI: <https://doi.org/10.32631/sf2020>.

Отримано 29.04.2021

